

УДК 37(091)(=161.2)(477.83/.86:070.488)
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.82.2>

Ю. С. Федурко-Попик

аспірант кафедри загальної й дошкільної педагогіки
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ГІМНАЗІЙНА ОСВІТА УКРАЇНЦІВ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НА СТОРІНКАХ «ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВОГО ВІСНИКА»

У статті йдеться про заснований у Львові 1898 р. М. Грушевським, І. Франком, О. Маковесем і О. Борковським журнал-щомісячник «Літературно-Науковий Вістник». Він був загальноукраїнським виданням, що упродовж більш ніж трьох десятиліть публікував на своїх сторінках здобутки української та європейської думки з царини літератури, науки, суспільно-політичного життя, а сьогодні слугує надійним джерелом для пізнання особливостей української культури та української історичної долі. У завдання автора входило проаналізувати випуски «Літературно-Наукового Вістника» в контексті представленості на його сторінках публікацій із проблем гімназійної освіти українців Східної Галичини та з'ясувати їхню тематичну спрямованість. Під час написання статті використано загальнонаукові методи аналізу, класифікації, систематизації, синтезу – для виокремлення публікацій відповідного спрямування та узагальнення висловлених у них думок та ідей; історико-ретроспективний метод – для репрезентації гімназійної освіти Східної Галичини в історичній ретроспективі та порівняльний – для компаративного представлення стану й становища української й польської гімназійних систем на теренах Східної Галичини. Установлено, що до найчастіше порушуваних в розвідках вісника питань належить віднести: а) реформа змісту гімназійної освіти, зниження в ньому ролі класичних мов та зростання ваги новочасних мов, зокрема французької та англійської; б) боротьба за збільшення кількості державних українських гімназій у Східній Галичині та труднощі, з нею пов'язані; в) заснування приватних гімназій як основного шляху доступу українців до посад, до розростання інтелігентської верстви українського народу й поширення освіти серед нього; г) про необхідність пожевлення роботи зі збільшення чисельності учнів в українських гімназіях та про завдання учительських колективів у цьому контексті, як і про їхню відповідальність. Показано, що найпродуктивнішими в плані обговорення питань гімназійної освіти українців Східної Галичини були перший (львівський) та другий (київський) періоди виходу вісника.

Ключові слова: «Літературно-науковий вістник», Східна Галичина, гімназійна освіта, галицькі українці (русини).

Постановка проблеми. Поступ у будь-якій ділянці суспільного життя сьогодні не можливий без ретроспективного її огляду. Це стосується й генези української освіти, що історично не була єдиною, адже в різні часи її фрагменти (скажімо, освіта Східної Галичини) були складовими елементами освітніх систем різних держав, що виявляли поміж собою відмінності як у суспільному, так і в економічному й культурно-історичному планах.

Вагомим джерелом пізнання особливостей розвитку освіти Східної Галичини загалом, гімназійної зокрема, є доволі активно видавана на теренах краю періодика: поряд із освітніми виданнями, це часописи й газети, які вміщували статті та дописи на педагогічні теми. Вона сприяла розбудові шкільної справи, забезпечувала формування педагогічного світогляду й педагогічної культури фахівців, упровадження напрацювань передової педагогічної думки в щоденну практику навчання й виховання. У переліку тодішніх періодичних видань особливе місце посідає журнал-щомісячник «Літературно-Науковий Вістник», який сучасні дослідники називають «правдивим свідченням доби» [1, 1]. Заснований

у Львові 1898 р., він став, як і планувалося, загальноукраїнським виданням. Журнал знайомив своїх читачів з новинками й здобутками у сфері літератури, культури, історії, суспільно-політичної думки – української й зарубіжної. Тож важливим видається з'ясувати, чи порушувалися на його сторінках питання з ділянки освіти, зокрема гімназійної, та в яких контекстах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Часопис «Літературно-Науковий Вістник» – доволі активний на сьогодні об'єкт дослідницької уваги. Простежено історію його заснування й видання [2; 3; 4]; виокремлено актуальні для пізнання його специфіки й сутності періоди та контексти аналізу [5]; з'ясовано роль у відродженні української нації [6; 7], становленні української наукової публіцистики [2; 3], еволюції українського художнього слова [2], вихованні патріотизму й утвердженні української національної ідеї [4], до того ж у пов'язанні з діяльністю його редакторів [7; 8]; висвітлено тематичний діапазон вісника [1]. Цікавили дослідників й питання аналізу на сторінках часопису освітніх проблем, проте насамперед наддніпрянської України [9].

Мета статті – проаналізувати випуски «Літературно-Наукового Вісника» в контексті представленості на його сторінках публікацій із проблем гімназійної освіти українців Східної Галичини, з'ясувати їхню тематичну спрямованість.

Виклад основного матеріалу. Наголошуючи на вагомій ролі «Літературно-Наукового Вісника» не тільки у становленні української публіцистичної думки [3], а й у «консолідації українства навколо державницьких ідеалів» [4, с. 2], дослідники зазначають, що започаткований він з ініціативи М. Грушевського в ювілейний для української культури рік – соту річницю від дня виходу у світ поеми І. Котляревського «Енеїда». Початково його редакторами були М. Грушевський, І. Франко, О. Маковей і дуже коротко (по травень 1898 р.) О. Борковський. 1899 р. О. Маковей у складі цього комітету змінив В. Гнатюк, ставши відповідальним редактором збірника.

«Літературно-Науковий Вісник», побіч усього, – це ще й журнал з найбільш тривалою в часі історією (1898–1939 рр.), також із різними періодами, а відповідно – головними редакторами й місцями виходу. I період (1898–1907) називають львівським: журнал виходив у Львові за редактування І. Франка (тому його ще іменують франківським). II період (1907–1914, 1917–1919) – київський: після проголошення 1905 р. в Російській імперії свободи преси став можливим переїзд редакції до Києва. Там головними редакторами вісника були: спершу М. Грушевський, у часи УНР – його брат Олександр, а після від'їзду М. Грушевського за кордон – М. Зеров [5, с. 134]. III період (1922–1939) – львівський – пов'язаний з іменем Д. Донцова (тому ще «донцовський»). Саме він став головним редактором вчергове відновленого часопису, що з 1933 р. став виходити під назвою «Вісник». Важливо, що в кожен із періодів не порушено задекларованих М. Грушевським його провідних засад: за напрямом, змістом, технічним оформленням журнал не поступався кращим європейським взірцям і слугував «справжнім культурно-національним мостом між двома частинами України – “австрійською” та “російською”» [4, с. 482].

Структурували журнал 2 розділи – художньої літератури (згодом його було розділено на 2 – «Поезія» й «Повісти, новелі, драми, мемуари») та «Наука, суспільне життя». Кожен випуск часопису завершувала «Хроніка і бібліографія», що містила літературні вісті й уваги, інформацію про нові книги, про найцікавіші публікації в газетах і журналах, про новини у сфері науки і штуки, суспільного життя – див., наприклад, [10].

Зрозуміло, що розвідки, які стосуються досліджуваної нами проблеми, необхідно було шукати в другому розділі. Деяку інформацію, звичайно, дуже стисло, ми сподівалися почерпнути також із «Хроніки і бібліографії».

Попередній огляд усіх томів і книг вісника дає підстави висувати, що освітні питання загалом хвилювали його редакцію й дописувачів, особливо I-го та II-го періодів, переймалися вони й проблемами середнього шкільництва, головно гімназійної освіти. Це засвідчують уже перші числа вісника. Так, у 15 й 16 томах за 1901 р. подано у викладі Івана Копача розділ книги відомого вченого, професора педагогіки і філософії Берлінського університету Фрідріха Паульсена «Історія вищого шкільництва» «Die Zukunft des gelehrten Unterrichts» («Будучність гімназій» у перекладі Копача) [11]. У ньому автор наголошує на давно назрілій потребі реформування гімназійних планів (це питання обговорювано й у середовищі галицького середнього шкільництва: суперечки між «класицистами» й «реалістами» тривали вже понад 2 десятки років) і на можливості досягнення гуманістичної освіти без класичної старовини, попри великий пієтет до неї. Паульсен наголошував, що шанує її дух і діло, але не мав сумніву, що без неї науковий поступ вповні можливий. Натомість, переконував він, новітні поети для сучасних поколінь важливіші: «вони з нашої плоти й крові, вони говорять нашою бесідою, вони порушують справи, що нас цікавлять» [11, 138]. Тому-то й більш придатні для вироблення стилю й літературного смаку учнів, ніж лектура Демосфена і Софокла, Цицерона і Лівія [11, с. 12].

Згідно з цим твердженням, наука новочасної мови (у Паульсена – німецької) має зайняти в гуманістичній гімназії те місце, яке сотні літ займала латина, тобто стати головним джерелом літературно-естетичного, стилістично-риторичного й діалектико-філософського розвитку [11, с. 16]. Давніх письменників, хоч і в перекладах, школярі все ж мають читати, бо вони для освіти дуже важливі [11, с. 15]. Головне – навчити учня спостерігати й бачити, зважувати й судити, а не просто творити слова й будувати фрази [11, с. 17]. Не можна, окрім того, допустити, щоб школа стала полем боротьби різних партій чи домінуванням якоїсь однієї з них (усякий однобічний вплив на дух згубний [11, с. 20]). Але й байдужість до питань, що хвилюють сучасників і весь народ [11, с. 21], теж не припустима. Вихід Паульсен бачив у самостійності й індивідуальності середньої школи, бо виховання, яке не прагне розвивати учня, а лиш насаджує потрібні владі погляди, неминуче збанкрутує [11, с. 21]. Зниження ролі класичних мов дасть змогу, за Паульсеном, розв'язати ще одну пекучу проблему – усунути прірву між високою наукою й народною освітою [11, с. 24]: «інтелігенти можуть лиш тоді задержати провід, коли маси побачуть справді перед собою в них своїх проводирів до висшого устрою життя» [11, с. 26]. «Гімназія – то не школа “образованих і посідаючих кляс”, лише школа для талантів зі всіх

верстов населення» [11, с. 26] – таким гаслом має, на думку вченого, керуватися нова гімназія у своїй діяльності.

Не менш, а навіть більш пекучою, ніж реформа гімназійної освіти, була для галицьких українців проблема заснування нових гімназій: станом на 1909 р. поляки в Галичині мали 57 державних гімназій і 13 реальних шкіл, тим часом як українці мали лише 5 державних гімназій, а реальної жодної [12, с. 199; 13, с. 207], до того ж «здобуті роками тяжкої-предовгої боротьби» [14, 613], більш як 20-річної [15, 247]. Підтвердження зазначеному виявляємо й на сторінках «Літературно-Наукового Вістника». У статтях В. Гнатюка [16, 120], М. Грушевського [17, 3] наголошено на необхідності заснування приватних українських середніх шкіл, раз крайова влада, насамперед Галицький сейм, по суті своїй польський, противиться відкрити державні. Історія створення 1905 р. гімназії в Станіславові – яскраве цьому підтвердження: за неї впродовж шести років велася боротьба у пресі, сеймі, парламенті й найвищих владних кабінетах, із цісарським включно [17, с. 1; 14, с. 613]. Аналізуючи тодішній стан змагань за національну освіту, Я. Біленький 1922 р. писав: «... перші роки нового віку зазначилися переминою національного світогляду і великою активністю у всіх ділянках громадського життя, а може найбільше в українських шкільних змаганнях» [15, 248].

Але справа стосовно відкриття українських гімназій аж ніяк не покращувалася. Такого висновку доходимо на підставі аналізу огляду М. Лозинського за 1907 р. [18]. У ньому автор акцентує на спритності й далекоглядності польських владних кіл: ухвалений 2 червня 1867 р. Галицьким сеймом закон про обов'язковість погодження з ним кожного рішення центрального уряду щодо створення нової середньої школи в краї виявився їм на руку – упродовж 40 років українці отримали лиш 5 гімназій супроти польських 50. Коли ж на вимогу українських послів і громадськості Крайова шкільна рада, за духом і складом польська (4 українці серед 16 членів-делегатів і жодного – серед членів-керівників), відкрила з початком 1906/7 н. р. у польській гімназії Бережан по одному українському відділові при I і II класах та поділила переповнену Львівську академічну гімназію на головний заклад і філію, група польських послів на чолі з проф. Гломбінським звинуватила її в порушенні закону від 1867 р. на користь українців [18, с. 161].

Створення приватних гімназій теж не було для українців легкою справою: попри додаткові видатки з не таких уже й багатих селянських бюджетів, треба було долати спротив Крайової шкільної ради, за підтримки якої в тих самих містечках засновувано польські приватні гімназії, яким у скорому часі надавано статусу державних.

Основний аргумент влади і поляків, нею підтримуваних, – замало в українців як учнів, так і вчительських кадрів [19, 128]. Натомість і В. Гнатюк, і М. Грушевський упевнені в протилежному: серед учителів, зайнятих у польських середніх школах, українців не так уже й мало. В. Гнатюк подає перелік із 29 осіб і переконаний, що принаймні ще стільки ж не назвав. До того ж переповнення філософського факультету, зростання чисельності на ньому русинської молоді обіцяє багатий запас учительських сил уже в найближчих роках. Тож «організувавши се діло відповідно, давши службову праґматику і право на емерітуру, можна мати вибраний контингент», – упевнює М. Грушевський [17, с. 3; також 19, 130]. Збираючи щорічно 25 тис. злр., українці могли б утримувати, за підмоги міських громад і при певній ощадності, чотири нижчих гімназії, а коли 40 тис., то одну цілу гімназію і чотири нижчі, що будуть в міру удержавлення переходити до нових міст, започатковуючи нові гімназії, реальні школи, учительські семінарії [17, с. 3].

Успіх так урядженої справи учений убачав не тільки в збільшенні чисельності освічених людей, без яких годі мріяти про здобуття національної незалежності [15, 247]. Українці отримують середню школу, значною мірою вільну від режиму польської влади; зможуть самі добирати учительські кадри, які якраз для українських середніх шкіл доволі дивно добирають (Грушевський мав на увазі випадки призначення Крайовою шкільною радою на вчителювання в українські гімназії, наприклад, теологів із закінченою й незакінченою вищою освітою чи вчителів-суплентів [20]); зможуть дати заняття тим силам, яких Крайова шкільна рада з політичних міркувань не допускала до середніх шкіл; зможуть дати інший, національно-патріотичний напрям вихованню в середній школі, що так важливо в інтересах майбутнього українського народу [17, с. 4].

Саме з цієї причини Грушевський, як і Франко [21, с. 223], закликав відмовитися від ідеї заснування руського театру – справи, безперечно, важливої, але не такою мірою, як закладання середніх шкіл [17, с. 4]. Цей заклик, як і його обґрунтування, автор повторив у статті, опублікованій у третій книзі цього ж річника [22, с. 211], але почутий не був. Навпаки, його опоненти були переконані в протилежному: у справі театральній «заанґажована руська честь», а тому всі інші справи, з середніми школами включно, треба відкласти. Тим часом, пише Грушевський у статті «Не даймо ся!», «більшість дітий мусять просити ся до шкіл польських (дуже часто безрезультатно!), бо до руських більшости їх так далеко, бо тих руських шкіл так мало, так мало...» [23, с. 90]. Закликаючи, отже, українську (по-тодішньому, руську) суспільність давати своїх дітей до середньої школи, щоб

вирвати ворогам руського шкільництва всякий аргумент проти заснування українських середніх шкіл, важливо подбати проводирям народу, щоб тих шкіл ставало більше [23, с. 90]. Натомість ніщо не промовляло за те, що справи суттєво покращуватимуться, бо в Східній Галичині більшість тодішніх громад (56%) не мали жодної школи, і понад пів мільйона людності була позбавлена можливості здобути хоч би елементарну освіту. До того ж у народних школах катастрофічно бракувало вчителів: тут працювало 1 500 вчителів-русинів супроти 3 500 учителів-поляків і польок [23, с. 91]. І це при тому, що українці в краї становили більшість. «Складаймо ся!...» – звертається автор до всіх, кого турбує майбутнє народу, хто не хоче, щоб був він «погноєм культури й сили народности польської й російської», а має мрію, щоб став він вільним громадянином і паном рідної землі [23, с. 91].

На потребі збільшення чисельності українців в гімназіях наголошує також В. Гнатюк. Він наводить такі дані: на кінець 1902 р. поляків у гімназіях було 14 803, тоді як українців (русинів) – 3685. Тож доконечне потрібно, наголошує вчений, щоб їх було порівну, бо інакше русини «не дібуть ся ніколи фактичної рівноправности в Галичині; вона все буде, як і тепер, на папері» [19, с. 124]. Автор не схвалює політики суттєвого скорочення чисельності учнів через неуспішність: тільки впродовж 1903 р. виключено з українських гімназій 460 учнів. Засуджує надмірну вимогливість до гімназистів і О. Іванчук, автор статті «Із ниви нашого шкільництва (3 нагоди подій у тернопільській українській гімназії)», опублікованої у 12 книзі вісника за 1906 р. Ці події виявилися вкрай сумними: «по безоглядній клясифікації» два учні VI класу вчинили акт самогубства [20, с. 407]. У цьому автор звинувачує насамперед учительський колектив гімназії та її керівника – чоловіка безвольного, що боявся Крайової шкільної ради і був сліпим знаряддям не тільки всіх її явних і тайних розпоряджень, але навіть кожного члена колективу, що лиш відважніше або химерніше поступав в гімназії [20, с. 410]. Справжні вчителі, приятелі молоді повинні дбати про розширення контингенту гімназій [19, с. 132], про створення в них таких умов, що забезпечують вільний розвиток особистості, її самостійність, наполегливість, любов до праці, науки, бо моральні почуття і характер не можуть бути ніколи прищеплені зовні, вони мусять розвиватися автономно, із глибини душі [20, с. 414–416]. Учні українських гімназій, переконані обидва дописувачі, – це «діти з чесних селянських, священничих і учительських домів» [20, с. 415], що мусять різними способами заробляти на своє утримання; вони старанніші за учнів в польських гімназіях і якнайменше потребують репетиторів, натомість самі дуже часто підробляють ними [19, с. 132].

У своєму аналізі Гнатюк торкається й питань, пов'язаних з освітнім процесом. Він акцентує, зокрема, на тому, що мало учнів в українських гімназіях вибирає французьку мову як надобов'язковий предмет, тоді як польську – надто багато. І можна зрозуміти, чому: вона була урядовою в краї; навіть у багатьох сільських українських громадах владі вдалося зробити її такою. Тож без знання цієї мови важко було отримати місце праці. Натомість англійської мови не вибирав майже ніхто й ніде, хоч вона не менш потрібна. Автор висловлює серйозні зауваження до гімназійних підручників, до укомплектування бібліотек – як для вчителів, так і учнів, до формулювання тем для письмових завдань на випускних іспитах [19, с. 132].

Зрушення, які відбулися в системі українського приватного шкільництва Східної Галичини з початком ХХ ст., були доволі суттєвими. Про це одним із перших сказав Я. Біленький у статті, опублікованій у 76 томі вісника за 1922 р. «Українські приватні школи в Галичині»: «Роки 1907–1911 се час нечуваного підєму енергії і творчої праці нашого громадянства. Основанне нових шкіл йшло таким скорим темпом, що перестало бути льокальною справою поодиноких міст чи округів, а стало загально-народною, яка у плянах українських політичних партій займила одно з перших місць» [15, 249]. Зауважимо, що стаття Я. Біленького єдина, опублікована в «Літературно-Науковому Віснику» після 1917 р. У ній автор не лише проаналізував здобутки українського приватного шкільництва довоєнної доби, але також його стан під час війни, у період ЗУНР та в перші роки після поразки національно-визвольних змагань. Результати старань громадянства в ділянці гімназійної освіти він представив так: Українське педагогічне товариство утримувало 7 чоловічих і три жіночі гімназії (45 класів, 1378 учнів і учениць), 12 гімназійних курсів (600 учнів і учениць), три підготовчі курси до іспиту зрілості (765 учнів і учениць); інші інституції – 2 повні дівочі гімназії в Перемишлі і Львові (майже 700 учениць); разом у державних і приватних гімназіях навчалось 7000 молодих українців [15, 255]. Проте на тлі польських досягнень у сфері шкільництва Східної Галичини вони були мізерними, пор.: 49 (1 жін. і 3 філії) державних і 35 (19 жін.) приватних – у поляків; 5 (і 3 як філії або рівнорядні відділи польських) державних і 12 (5 жін.) приватних [15, 256]. Тож завершальний висновок Я. Біленького вповні вмотивований: «Ціла суспільність мусить мати свідомість, що школи є її ділом в її ж хосен. Приватна школа є кличем наших днів, кличем першим і найважливішим, а поклик «жертуйте на Рідну Школу» мусить іще голосніше залунати, як досі» [15, 258].

«Хроніка і бібліографія» теж час від часу подавала інформацію, щоправда, дуже стисло, про

стан і діяльність українських гімназій Східної Галичини. Так, в одному з чисел за 1902 р. вміщено аналіз звітів дирекцій ц. к. гімназій за рік шкільний 1900–1901: Львівської академічної, Перемишльської, Коломиїської. З нього дізнаємося про чисельність учнів і вчителів у кожній із них, їхнє походження, конфесійну належність, місце проживання, соціальний статус батьків.

Висновки і пропозиції. Проведений аналіз дає підстави висувати, що створений наприкінці XIX ст. у Львові і видаваний упродовж більш ніж 30 років часопис «Літературно-Науковий Вістник» є доволі цінним джерелом для пізнання історії українського шкільництва загалом, гімназійної освіти Східної Галичини зокрема. З уміщених у ньому статей відповідного спрямування довідуємося, як українська спільнота ставилася до освітніх питань, що найбільше хвилювало її в ділянці гімназійної освіти і яке місце та посідала в її національно-визвольних змаганнях. Перспективним вважаємо дослідити, чи висвітлювали і під яким поглядом проблеми тогочасної освіти інші періодичні видання, що виходили на теренах Східної Галичини.

Список використаної літератури:

1. Домбровська Л., Гулак В. Журнал «Літературно-науковий вістник» (1898–1932) – правдиве свідчення доби. *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 11. С. 1–4. URL : file:///C:/Users/HP/Downloads/vkr_2013_11_10%20(2).pdf
2. Корбич Г. Журнал «Літературно-науковий вістник» львівського періоду (1898–1906) : монографія. Київ : Обереги, 1999. 144 с.
3. Кость С. А. Західноукраїнська преса першої половини ХХ ст. у всеукраїнському контексті (засади діяльності, періодизація, структура, особливості функціонування) Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 514 с.
4. Шаповал Ю. Г. І в Україні святилось те слово... Наукові праці. Львів: ПАІС, 2003. 680 с.
5. Супрун Л. Часопис «Літературно-Науковий Вістник» («Вістник»): періодизація й наукова рецепція. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2014. № 19 (296): Філологічні науки. Літературознавство. С. 134–141. URL: <http://hrushevsky.nbu.gov.ua/item/0007910>.
6. Кузіна Н. В. Роль «Літературно-Наукового Вісника» в національному відродженні України (київський період 1907–1919 рр.). Київ, 2002.
7. Леськова М. П. «Літературно-науковий вістник» як культурологічне джерело духовного відродження української нації (20–40-і роки ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. Київ, 1996. 18 с.
8. Квіт С. М. Дмитро Донцов і «Літературно-Науковий Вістник» («Вістник») на тлі розвитку української літератури і журналістики 20–30-х років. Ідеологічні, естетичні та організаційні принципи: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.08. Київ, 2000. 36 с.
9. Кузіна Н. В. Проблеми розвитку освіти в Україні на початку ХХ століття і висвітленні «Літературно-наукового вісника». *Етнічна історія народів Європи*. К., 2012. Вип. 37. С. 74–79.
10. Літературно-Науковий Вістник. 1899. Т. 08. Кн. XI.
11. Копач І. Будучність гімназій, уваги проф. д-ра Фрідріха Паульзена. *Літературно-науковий вістник*. 1901. Т. 15. Кн. 07–09. С. 133–160; 1901. Т. 15. Кн. 10. С. 12–34.
12. Наша школа. Науково-педагогічний журнал, кн. III–IV. Львів, 1909, ст. 206. *Літературно-науковий вістник*. 1910. Т. 50. Кн. 4. С. 199–202.
13. Поклик «Шкільного союзу». *Літературно-науковий вістник*. 1910. Т. 50. Кн. 4. С. 206–208.
14. Цегельський Л. З австрійської України. *Літературно-науковий вістник*. 1909. Т. 48. Кн. 12. С. 602–615.
15. Біленький Я. *Літературно-Науковий Вістник*. 1922. Т. 76. Кн. 03. С. 247–259.
16. В. Справа українсько-руської гімназії в Станіславові. *Літературно-Науковий Вістник*. 1902. Т. 19, Кн. 09. С. 114–122.
17. Грушевський М. Що ж далі? (*В справі руських гімназій*). *Літературно-науковий вістник*. 1905. Т. 29. Кн. 01. С. 1–5.
18. Лозинський М. З австрійської України. Сесія галицького союму. *Літературно-науковий вістник*. Львів, 1907. Т. 38. Кн. 4. С. 156–164.
19. Гнатюк В. Уваги про галицькі середні школи. *Літературно-Науковий Вістник*. 1903. Т. 24. Кн. 11. С. 121–137.
20. Іванчук О. З ниви нашого шкільництва (З нагоди подій у Тернопільській українській гімназії). *Літературно-науковий вістник*. 1906. Т. 36. Кн. 12. С. 407–416.
21. Франко І. Замість дискусії – цвітки полеміки. *Літературно-Науковий Вістник*. 1905. Т. 29. Кн. 03. С. 221–237.
22. Грушевський М. У справі руських шкіл і руського театру. *Літературно-Науковий Вістник*. 1905. Т. 29. Кн. 03. С. 211–221.
23. Грушевський М. Не даймо ся! *Літературно-науковий вістник*. 1905. Т. 31. Кн. 07. С. 90–92.

Fedurko-Popyk Yu. High school education of Ukrainians of Eastern Galicia on the pages of «Literary and Scientific Bulletin»

The article deals with the monthly literary magazine «Literary and Scientific Bulletin» founded in Lviv in 1898 by M. Hrushevsky, I. Franko, O. Makovei and O. Borkovsky. It was an all-Ukrainian publication that for

more than three decades published on its pages the achievements of Ukrainian and European thought in tsarist literature, science, socio-political life, and today serves as a reliable source for learning about Ukrainian culture and Ukrainian historical destiny. The author's task was to analyze the issues of the Literary-Scientific Bulletin in the context of presenting on its pages publications on the problems of high school education of Ukrainians in Eastern Galicia and to find out their thematic focus. In the process of writing the article, general scientific methods of analysis, classification, systematization, synthesis were used – to highlight publications of the relevant direction and generalize the opinions and ideas presented in them; historical-retrospective methods – for the representation of the gymnasium of Eastern education in Galicia in historical retrospect and comparative – for a comparative presentation of the state and position of the Ukrainian and Polish gymnasium systems in Eastern Galicia. It is established that the most frequently considered languages are students: a) reform of the content of secondary education, reduction in this role of classical languages and increasing the importance of modern languages, including French and English; b) the struggle for the expansion of state Ukrainian gymnasiums in Eastern Galicia and the difficulties associated with it; c) the establishment of private gymnasiums as the main way for Ukrainians to gain access to the position, to the growth of the intelligentsia of the Ukrainian people and to spread education among them; d) the context of the Ukrainian revival of work with increasing the number of students in gymnasiums and the tasks of teaching staff in this, as well as their responsibility. It is shown that the first (Lviv) and the second (Kyiv) periods of publication of the bulletin were the most productive in terms of discussing the issues of the gymnasium of education of Ukrainians in Eastern Galicia.

Key words: *Literary-Scientific Bulletin, Eastern Galicia, gymnasium education, Galician Ukrainians (Ruthenians).*